

Folketingets Kulturudvalg
Christiansborg
1240 København K

Kulturministeren

Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Tlf : 33 92 33 70
Fax : 33 91 33 88
E-mail : kum@kum.dk
Web : www.kum.dk

22. maj 2018

Folketingets Kulturudvalg har den 4. maj 2018 stillet mig følgende spørgsmål, nr. 1 (Lov nr. 230), som jeg hermed skal besvare.

Spørgsmål:

Ministeren bedes kommentere henvendelse af 4. maj 2018 fra Blindefonden, jf. L 230 - bilag 3.

Svar:

I bilag 3 peger Blindefonden på forskellige aspekter af lovforslaget, som Blindefonden finder problematiske.

Generelt

Det er vigtigt for mig, at lovforslaget medfører en forbedring ift. personer med syns- og læsehandicap, når det gælder adgang til litteratur mv. i tilgængelige formater. Det er samtidig vigtigt, at der er tale om en løsning, der også tilgodeser dem, som skaber denne litteratur. Denne hensynsafvejning, synes jeg, er fornuftigt afspejlet i lovforslaget.

De tekniske problemer for praktikere

Blindefonden henviser til forslaget § 17 c, stk. 2, hvoraf følger, at der ikke skal betales kompensation, når en bemyndiget enhed, der er etableret i Danmark, fremstiller tilgængelige formater i punktskrift eller andre formater, der normalt kun anvendes af personer med syns- eller læsehandicap.

Jeg forstår Blindefondens bekymringer således, at den ikke finder, at omfanget af bestemmelsen er tilpas klar, og at den burde være udtrykt mere konkret. For en beskrivelse af formålet med bestemmelsen skal jeg henvise til det Kommenterede Høringsnotat, side 11, hvoraf følger:

”Som det følger af de almindelige bemærkningerne i lovudkastet, afsnit 2.3.3, er intentionen med § 17 d, stk. 2, at sikre, at produktionen af tilgængelige formater i punktskrift mv. kan fortsætte med at ske uden, at der skal indgås

aftale med rettighedshaverne. Der er tale om et område, hvor værker kun anvendes i begrænset omfang, men hvor de tilgængelige formater i punktsskrift mv. er uundværlige for visse grupper af personer med syns- eller læsehandicap, fx døvblinde. Bestemmelsen giver derimod ikke hjemmel til gratis at fremstille tilgængelige værker i e-bogsformater, som uden større vanskeligheder kan tilgås af alle og enhver, herunder personer med syns- eller læsehandicap. For disse tilfælde vil der skulle betales kompensation til rettighedshaverne i overensstemmelse med forslaget til § 17 d, stk. 1, hvilket også betyder, at der ikke vil skulle betales kompensation, hvis skaden for en rettighedshaver er minimal. Kulturministeriet bemærker, at forslaget til § 17 d ikke betyder, at der sker en indskrænkning af retten til at fremstille værker i medfør af forslaget til § 17 c”.

Forslaget til § 17 d, stk. 2, er ikke begrænset til punktsskrift, men fx også omdannelse af grafiske symboler, formler eller tabeller, der teknisk set ikke fremstilles i punktsskrift, jf. de specielle bemærkninger til bestemmelsen. Det gælder desuden både fysiske bøger samt e-bøger. Såfremt der tale om andre formater end punktsskrift, er det en betingelse for kompensationsfriheden, at de pågældende formater normalt kun anvendes af personer med syns- eller læsehandicap. Bestemmelsen gælder således ikke fremstilling mv. af e-bøger, der kan bruges af alle og enhver. Bestemmelsen er bevidst formuleret på en måde, så den kan favne nye formater mv., der ikke er kendte i dag.

Jeg skal desuden bemærke, at Kulturministeriet også efter lovens ikrafttræden står til rådighed for bemyndigede enheder m.v., der måtte have spørgsmål til fortolkningen af direktivet eller loven.

Samarbejdet med kommercielle producenter af bøger

Forslaget har til formål at forbedre adgangen til litteratur mv. ved at foretage de ændringer i ophavsretsloven, som er nødvendige iht. Marrakeshdirektivet. Forslaget medfører på den måde en indskrænkning i rettighedshavernes enerettigheder.

Forslaget medfører derimod ikke en forpligtelse for forlag mv. til at sende elektroniske udgaver af tekster til bemyndigede enheder mv. Jeg finder ikke, at der bør indføres forpligtelser for rettighedshaverne til at give adgang til digitale udgaver af tekster, da jeg finder, at det bedst sker ved frivillige aftaler. Jeg skal i øvrigt henviser til det Kommenterede Høringsnotat, side 16.

Adgang til bøger via bibliotekerne

Der er fra statslig side ikke opstillet specifikke mål for folkebibliotekernes bestand og antal titler. Det er kommunalbestyrelsen i de enkelte kommuner, der er ansvarlig for kommunens folkebiblioteksvirksomhed og derfor også for det antal titler, kommunen tilbyder borgerne.

Generelt kan det siges, at Nota producerer tilgængelige materialer efter brugernes behov under hensyn til Notas kapacitet, opdrag og økonomiske ramme. Notas ramme påvirkes af flere faktorer, herunder bl.a. tilgang af brugere, prisudvikling på klikafgifter til e-bogsudlån og udlån af lydbøger. Notas bestand af titler øges løbende – bl.a. forstærket af digitaliseringen af materialer og betjening. Ved valg af bøger følger Nota bibliotekslovens krav om kvalitet, alsidighed og aktualitet. Herudover tages i vidt omfang hensyn til ønsker fra brugerne.

Sikring af øget digital tilgængelighed

eReolen er en forening, der ejes af de kommunale biblioteksvæsner i Danmark. Det er foreningens generalforsamling, der vælger den bestyrelse, der varetager foreningens udvikling og drift. Kulturministeriet har således ikke indflydelse på eReolens udvikling.

Det skal endvidere understreges, at det er Nota, der har den nationale opgave med at sikre adgang til viden, samfundsdeltagelse og oplevelser – herunder e- og lydbøger – for mennesker med syns- og læsevanskeligheder. Jeg vil derudover gøre opmærksom på, at Nota på lydbogssiden lancerede en ny biblioteksapp i juni 2017. Appen indeholder hele Notas lydbogsbibliotek og giver mulighed for at afspille og downloade lydbøger direkte fra Nota til iPhone, iPad, Android smartphone eller tablet.

Tilgængelighed til bøger, der produceres kommercielt

Jeg er enig med Blindefonden i, at det kommercielle marked også spiller en stor rolle i forbindelse med udbuddet af tilgængelige formater. Det er min opfattelse, at lovforslaget kan bidrage til at understøtte dette udbud.

For det første følger det af forslaget, side 21, at forslaget ikke er til hinder for, at bemyndigede enheder og rettighedshaverne samarbejder med henblik på at opnå direktivets formål, herunder ved at indgå aftaler om fx størrelsen på kompensation for anvendelse af undtagelsen, anvendelse af tekniske foranstaltninger, køb af værker på det kommercielle marked, overdragelse af masterfiler m.v. Der lægges således op til et tæt samarbejde mellem de bemyndigede enheder og rettighedshaverne, hvilke kan bidrage til en mere fleksibel og omkostningseffektiv produktion af tilgængelige formater.

For det andet bemærkes, at et af kriterierne for udmåling af kompensation er, om rettighedshaverne selv har udgivet den pågældende bog i et tilgængeligt format. Rettighedshaverne vil på den måde have et incitament til at udgive en bog i et tilgængeligt format, da det i modsat fald vil kunne betyde en mindre eller ingen kompensation.

Mette Bock